

Részlet Králik László naplójából

1923. júl. 10. A cserkészetről

Jul. 2-án reggel 8. órakor indult el a gödöllői gimn. cserkészcsapat Nógrád-Verőcére háromheti táborozásra. A kis Lajcsi is köztük van, meg a volt kosztosunk, Kiss Béla. Azóta már meg is látogattuk őket, jul. 7-én, szombaton. Illik, hogy most már e helyen is megemlékezzem a cserkészetről általában, és az én különleges viszonyomról az ifjúsági mozgalomhoz. Hiszen voltaképpen én voltam az első apostola ennek az intézménynek Magyarországon, tehát van valami közöm hozzá.

Még a boldog háború előtti időkben volt az, amidőn 1909-ben részint az Illustraten London News-ban, részint a Leipziger Illustrierte-ben mind sűrűbben találkoztam a Boy Scouts ill. a Pfadfinderek ismertetésével úgy hogy végre az év vége felé hozattam egy nagy német művet, amelyből ezt a nagyarányú és nagy jövőjű intézményt alaposan kitanulmányozhattam. Minél jobban megismertem ennek paedagogiai jelentőségét, annál inkább érlelődött meg bennem, hogy ezt az ifjúsági intézményt nálunk Magyarországon is meghonosítsam. Minálunk persze ezzel az újsággal nem lehetett akárhol előhozakodni. Erre vagy egy szaklap, vagy pedig egy képes folyóirat lett volna a legalkalmasabb, nekem azonban, a vidéki ismeretlen gimn. tanárnak sem az egyikkel, sem a másikkal nem volt összekötöttem. Hiába próbálkoztam volna én valamelyik szerkesztőség ajtaján kopogtatni, engem oda be sem eresztettek volna, vagy legjobb esetben elgáncsoltak volna. Hiszen ismerni kellett volna a hazai szerkesztőségi viszonyokat, aki ott nem volt bennfentes, az nem juthatott szóhoz. Nekem ismertetésem nyilvánosságra hozatalához csak egy utam és módom volt, az t.i. ha írásművemet iskolánk évi Értesítőjében közlöm. Úgy is történt. Boldogult Balázi József igazgatónk megint fölkért, hogy írjak az Értesítő számára valami paedagogiai értekezést. Én hajlandónak nyilatkoztam, hogy e felszólításnak eleget teszek. És 1910 húsvét tájékán hozzáláttam a munkához. Közben húsvét után édesanyánk halálosan megbetegedett, nekem lóhalálában Kubinba kellett sietnem, hogy drága anyánk utolsó óráiban és végtisztességén mellette, ill. ott legyek. Ez az incidens meglehetősen kivetett a munkám sodrából, de midőn szívem fájdalma kissé lecsillapodott, újra nekifogtam a munkához. Kubini tartózkodásom alatt Árpádnak is elárultam, hogy miben töröm a fejemet. Ez az indiscretio még inkább sarkalt arra, hogy a megkezdett munkát ne hagyjam abban. Így azután a melankolikus gyásznapokban, április és május havában megírtam életemnek legnagyobb írásművét: a „Boy Scouts angol ifjúsági egyesület ismertetését, amely azután az 1909/10 évi nagybecskereki gimn. Értesítőben meg is jelent.

A munka elég gyorsan készült, nehézséget tulajdonképpen csak a terminus technicusok megmagyarosítása okozott. Szerencsémre ugyanakkor működött Becskereken Czirbusz Géza, művelt piarista tanár, aki egyben-másban jó tanácsal látott el. Emlékszem, hogy ővele együtt állapítottam meg az angol „Boy Scout” és a német „Pfadfinder” elnevezés magyar megfelelőjeként a „Cserkész” műszót. Én használtam tehát ezt az elnevezést legelőször, hiába akarták azután követőim és ellenfeleim az „Őrszem”, meg istentudja milyen szót elterjeszteni: - nem sikerült nekik. Talán csak a „Légy készen” jelszót sikerült nekik a „Légy résen”-nel, tehát a magyarosabbal helyettesíteni.

Mikor az én értekezésem megjelent, kezdetben csak nagyon kevesen méltatták figyelmükre. Én azonban nem búsultam ezen; tudtam, hogy a közeljövőben majd eljön az én időm, amikor ezt az ügyet többé nem lehet lekicsinyelni és fitymálni. A pest paedagogusok közül egynéhányan: Bing, Medgyertsi igyekeztek az intézményt nálunk meghonosítani, de elmúlt három év is, amíg 1913-ban az első cserkészcsapat létesült. Közben rólam teljesen megfeledkeztek.

A cserkészetről – folytatólag 1923. júl. 10.

Ott hagytam el, hogy időközben rólam, a cserkészet első magyarországi apostoláról teljesen megfeledkeztek. De engem ez sem bántott nagyon, hiszen meglehetősen legyűrtem magamban a hiúság ördögét: nem azt akartam, hogy a cserkészet révén én váljak híres-nevezetes emberré, hanem azt óhajtottam, hogy maga az intézmény váljék közismertté és valósuljon meg az életben. Csakhogy nálunk csak nagyon lassan terjedt ez az eszme. A vezető körök: a minisztérium és a neves paedagogusok nem törődtek vele. Hiába terjedt a cserkészet Nyugat Európa valamennyi népénél, különösen az angoloknál

és a németeknél, sőt már Ausztriában is – nálunk az illetékes tényezők ügyet sem vetettek rá. Végre jött a világháború: ez a nagy próbája és vizsgálója a népek testi és lelki erejének. Mi elvesztettük a háborút és utána ránk szakadtak a különböző súlyos megpróbáltatások. A konzervatív körök először kaptak észbe: belátták, hogy az ifjúság gyakorlati nevelése fontosabb, mint bármely más kérdés. Így történt, hogy nálunk a cserkészetet a papság vette kezébe, mert a papság van olyan okos, hogy belássa. Mily perspektíva nyílik ez intézmény helyes kezeléséből a jövő generatio nevelésére nézve.

A cserkészet első pillanatra holmi játéknak: katonásdinak és Robinsonádnak látszik. És tényleg az is, csak hogy a gyermek lelkéhez ezúton a legbiztosabban lehet hozzáférközni. Játék közben lehet a gyermek lelkébe mindenféle elveket, erényeket, erkölcsöt csepegtetni és őt ügyes, szemfüles, altruista emberré nevelni. Ez a legjobb módja az erényes és erkölcsös nevelésnek.

Nem akartam most ezt az intézményt bővebben ismertetni, megtettem ezt annak idején és a maga helyén. Most már csak azt akarom elmondani, hogy hogyan valósult meg ez az eszme a gödöllői gimnáziumban. Két olyan erélyes ember, mint amilyen Dr. Jámbor György, id. igazgató és Prause József hitoktató vette tavaly kezébe az ügyet. Tavaly – 1922-ban avatták fel az első cserkészeket és szervezték az első csapatot. Ebben a tanévben azután rendszeres és kitartó munkával sikerült nekik a zsenge csemetét felvirágoztatni, úgy hogy most már három hetes táborozásra is mertek vetemedni. Ez év június 2-án a csapat zászlaját szentelték fel, gr. Károlyi Fruzsina Keresztanyasága és hathatós támogatása mellett: ekkor avatták fel a mi Lajcsinkat is. Ez ünnepélyből annyi jövedelmünk lett, hogy megkísérelhették a nyaraltatási akciót. Az ernyedetlen akarat íme megszülte a maga eredményét. Huszonnégy gyermekünk ott nyaral Nógrád-Verőcén a Migazzi kastély parkjában, a Duna tőszomszédságában. Mily jó hatást várunk ettől mi szülők gyermekeink számára: mert hiszen lehetetlen, hogy ennek a Robinson életnek ne legyen meg a jótékony hatása. A gyermekek sátrak alatt laknak, ők szerzik be az élelmi cikkeket, ők készítik el az ételeket amelyek meglehetősen egyszerűek, de táplálóak. Katonás rend és fegyelem uralkodik minden téren, és ebben a disciplinában, természetes egyszerűségben, de társadalmi közösségben élnek a gyerekek három hétig. Így lesz belőlük társadalmi lény és pedig hasznos társ. lény. Persze nem szabad azt hinni, hogy az eredmény azonnal szembe ötlük. Idő kell ahhoz, hogy az elvetett jó magból a növény kikeljen és gyümölcsöt teremjen. – Én minden esetre hálás vagyok a Sorsnak, hogy ezt megérnem megengedte, és hogy legalább legkisebbik fiam, a Lajcsi valóságos cserkész. Bízom benne, hogy ebből testi és lelki fejlődésére csak jó fog származni.

(a fenti naplórészlet a szerző kézirataként, fénymásolatban megtalálható a Vajdasági Magyar Cserkészszövetség levéltárában)